

tepaV

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Kriz sonrası döneme nasıl bakmak gerekir?

Politikaların kalitesini arttırmaya yönelik bir çerçeve

26 Mayıs 2009

Çerçeve

- Türkiye'deki koordinasyon tartışmalarının manası
- Kriz ve Türkiye: 2010 nasıl olur?
- Krizin iki sonucu:
  - Büyüyen bütçe açıkları: kredibilite engeli
  - Artan işsizlik: büyüyen sosyal risk
- Artan koordinasyon ihtiyacı: iki kalite sorunsalı
  - Ekonomi politikalarının koordinasyonu: mali uyumun kalitesi
  - Sosyal politikaların koordinasyonu: eğitim ve sağlıkta kalite
- Sonuçlar

Kısaca TEPAV

- Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
  - 2004'de TOBB'un desteğiyle kuruldu
- Düşünce kuruluşu (think-tank); bağımsız, partiler-üstü, bilimsel ve disiplinlerarası yaklaşımla politika araştırmaları
- Rekabet gücü, sanayi politikası, yönetim, mali izleme, düzenleyici etki analizi, bölgesel entegrasyon
  - Avrupa Birliği, Dünya Bankası, OECD ile ortak projeler
  - DPT, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı

TEPAV Küresel Kriz Çalışma Grubu

- 09 Kasım 2008** 2007-08 Küresel Finans Krizi ve Türkiye: Etkiler ve Öneriler
- 13 Kasım 2008** Küresel Krizden Çıkış Arayışları: G-20 Zirvesinde Türkiye Ne Yapmalı?
- 18 Kasım 2008** Krizle Mücadele Tedbirlerine Bir Örnek: Kredi Garanti Sistemi
- 27 Kasım 2008** Ekonomik krizi fırsata dönüştürmenin yollarından biri: Kitlesele ölçekte işgücüne yeniden beceri kazandırma programları ve Kore tecrübesi
- 31 Aralık 2008** 2007-08 Küresel Finans Krizinde Ülkelerin Politika Deneyimleri
- 16 Şubat 2009** Özel Sermaye Akımlarında 1980'lere Dönüş
- 20 Mart 2009** **Türkiye Ekonomisi için Kriz Önlemleri**

Önümüzdeki gündem: Çok yıllık bütçe çalışması, işgücü piyasası, perakende anketi ve değerlendirmeleri, dış ticaret eğilimleri, dış ticaretin finansmanı anketi...

Türkiye'deki koordinasyon tartışmaları

- Kalkınma iktisadı = organizasyon kapasitesi
- Güvenlik Müsteşarlığı
  - Terörle mücadele birimleri: 12 ilgili kurum
- Ekonomik Koordinasyon Kurulu
  - Sanayi politikası ve teşvik: 27 ilgili kurum
  - Sosyal politika: 14 ilgili kurum
- Hükümet politikası ile birimlerde yapılan çalışmalar arasındaki uyum nasıl sağlanacak?
  - Başbakanlık Kanun ve Kararlar Genel Müdürlüğü?
  - İngiltere'de Başbakanlığa bağlı Kabine Ofisi?

Kriz Türkiye'yi kaç koldan etkiliyor?

- Hammadde fiyatları
  - Eriyen işletme sermayesi
- Dış ticaret
  - Küresel kriz, küresel talep daralması
- İç krediler
  - Bankalarda portföy kayması=Likit kalma eğilimi
- Dış krediler
  - Küresel likidite erimesi: bir dönemin sonu
- Tüketici güveni ve iç talep
  - Vadeli çekleri ne yapmalı?

Önümüzdeki dönem nasıl olur?

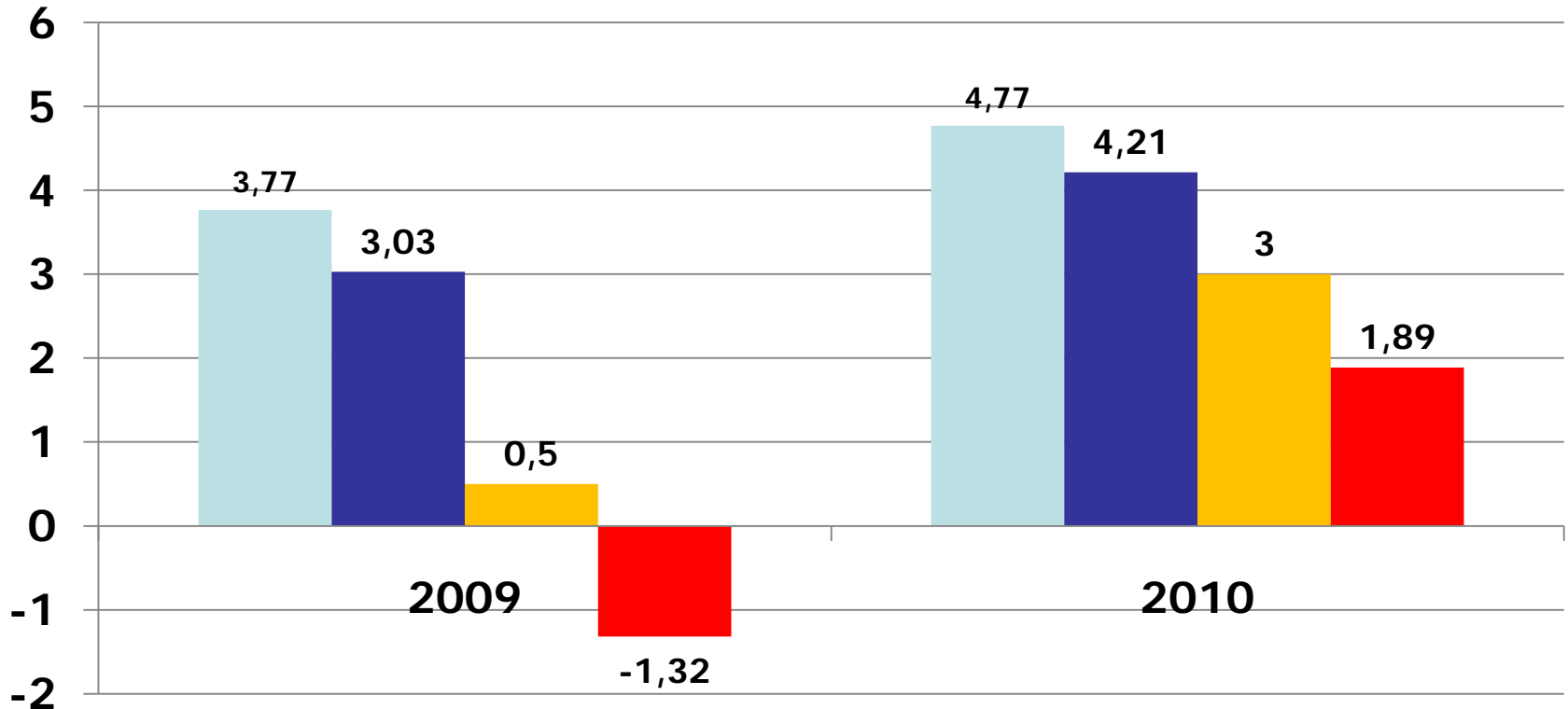
- Küresel krizden küresel çıkış olur, ama...
  - Mali genişlemenin koordinasyonu üzerinde çok konuşuldu.
  - Mayıs 2009'dayız ve küresel bir uygulama belirtisi hala yok.
- ABD'de toparlanma için yalnızca bankacılık reformunun tamamlanması yetmez, sermaye piyasalarının yeniden işlemeye başlaması da lazım.
  - Mayıs 2009'dayız, bankacılık reformu daha işin başında duruyor
- 2009 büyüme beklentileri “sürekli” aşağı yönlü revizyonda
- Yakında sıra 2010 büyüme beklentilerinin aşağı yönlü revizyonuna gelecek
  - Biz bu filmi daha önce görmüştük.

Alışmadığımız bir kriz: 2009 ve 2010 büyüme beklentileri

IMF'nin dünya büyümesi öngörülleri

09 Nisan 2008
28 Ocak 2009

08 Ekim 2008
22 Nisan 2009

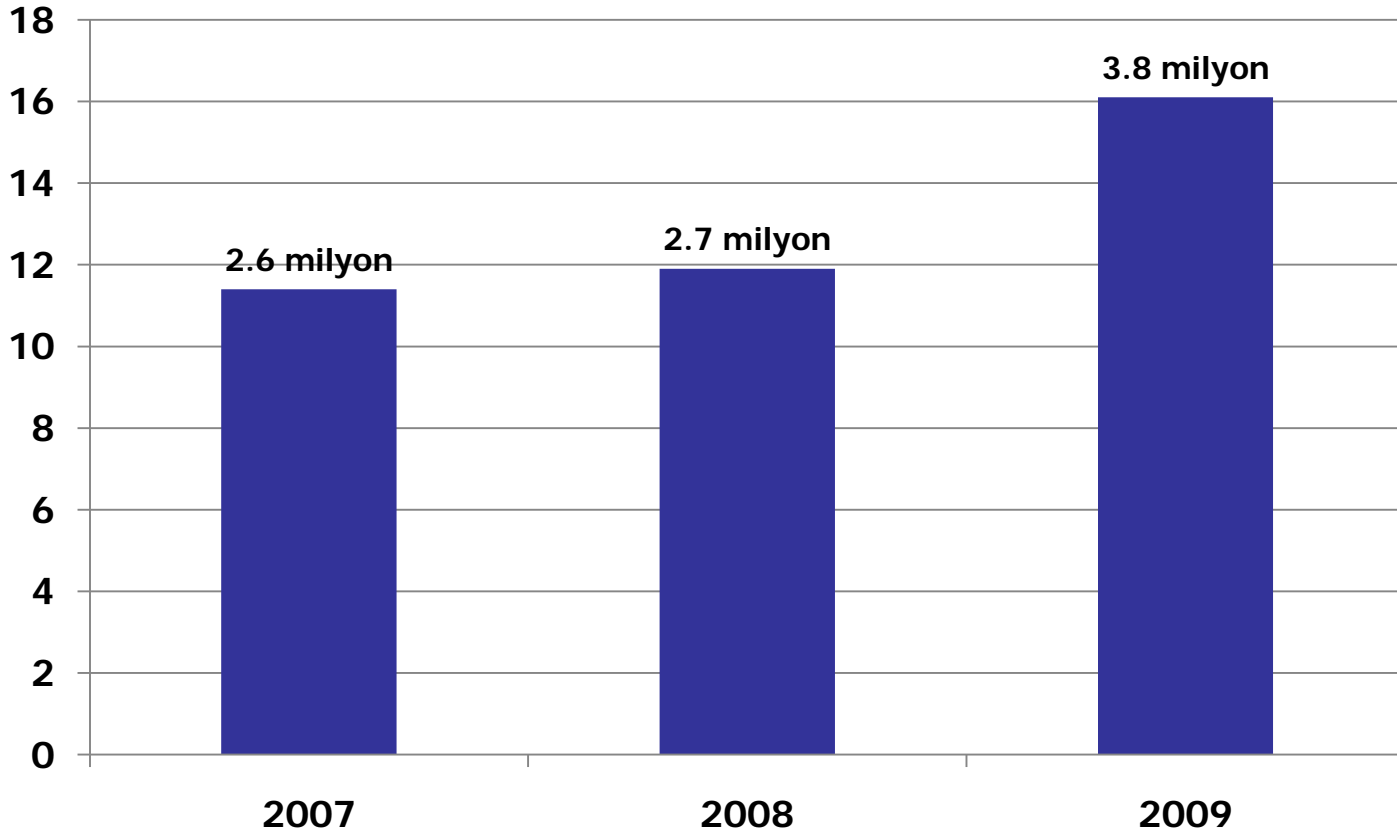

2010 nasıl düşünülebilir?

- Dış fon akımlarında 2009'a göre genişleme
  - Büyüme beklenir, ama işlem seviyesi eski düzeyine gelmez.
- Banka kaynaklarının genişlemesi büyümeyi destekleyebilir
  - Şirketlere yönelik krediler artar (KGF + yeniden yapılandırma)
  - Bütçedeki yapısal bozulma iç kredi mekanizmasını baskılar (mali kural, OVMP)
- İç talep canlanması büyümeyi destekleyebilir
  - Gelir kayıpları telafi edilirse
  - Tüketicilere alım fırsatları sunulabilirse
- Dış talepte hızlı toparlanma zor görünüyor

Sonuç 1: Artan işsizlik, bu krizin farkı...

İşsizlik oranı ve işsiz sayısı, (Şubat ayı sonuçları, 2007-2009)

Sonuç 2: Bozulan bütçe dengeleri

Farklı büyüme senaryoları ışığında 2009 yılı bütçe tahminleri

GSYİH reel büyüme oranı	Bütçe dengesi (GSYİH içindeki payı)	Faiz dışı denge (GSYİH içindeki payı)	Program Tanımlı Denge (GSYİH içindeki payı)
0,0%	-4,94	0,72	0,04
-1,0%	-5,08	0,66	-0,02
-2,0%	-5,26	0,57	-0,13
-3,0%	-5,46	0,45	-0,26
-4,0%	-5,73	0,26	-0,45
-5,0%	-5,88	0,19	-0,54
-6,0%	-6,15	0,02	-0,72
-7,0%	-6,43	-0,17	-0,92
-8,0%	-6,74	-0,38	-1,15
-9,0%	-7,00	-0,55	-1,32
-10,0%	-7,26	-0,70	-1,49

Krizin getirdiđi koordinasyon gerekleri

■ Sanayi politikası

→ Daha az değil daha çok önemli

■ Maliye politikası:

→ Bütçe'de yapısal değişim gereği ve mali kural

■ Sosyal politika

→ Eğitim – işsizlikle mücadele gereği

→ Sağlık

→ Sosyal yardımlar

Mali uyum ve bütçe

- Amaç: sürdürülebilir bütçe dengesi
  - Mali kurala işlerlik kazandırılması
  - Yapılması gerekenler:
    - Mali kuralın tanımlanması
    - İnandırıcı bir şekilde kurala uygun hesapların tutulması (gelir idaresinin bağımsızlığı?)
    - Denetim mekanizmasının oluşturulması
- Harcama önceliklerinin, büyüme hedefine uygun olarak belirlenmesi
  - Hangi programlar öncelikli?
  - Yapılması gerekenler:
    - Bütçenin muhasebe sisteminin değişmesi
    - Harcamaların programlar bazında takip edilmesi
    - Programların performansının (büyüme etkisi) değerlendirilmesi
    - Hataların çabuk tespit edilip düzeltilmesi

Sanayi politikası ve büyüme

- Amaç: sanayinin rekabet gücünün arttırılması
  - Araç: Inovasyon ekosisteminin geliştirilmesi
  - Yapılması gerekenler
    - Hangi tür hi-tech projeler?
    - Uygun teşvik sistemi
    - Uygun insan kaynağı yetiştirilmesi
    - Üniversitelerde re-organizasyon (YÖK reformu)
    - Etki analizleri
    - Hatadan dönme kapasitesinin arttırılması

Sanayi politikası ve DÖİK

■ Sanayinin Rekabet Gücünün Geliştirilmesi Daimi Özel İhtisas Komisyonu

→ Kamu-özel sektörden temsilciler

- Kamu içi koordinasyon
- Kamu-özel sektör koordinasyonu

→ Vizyon çalışmaları

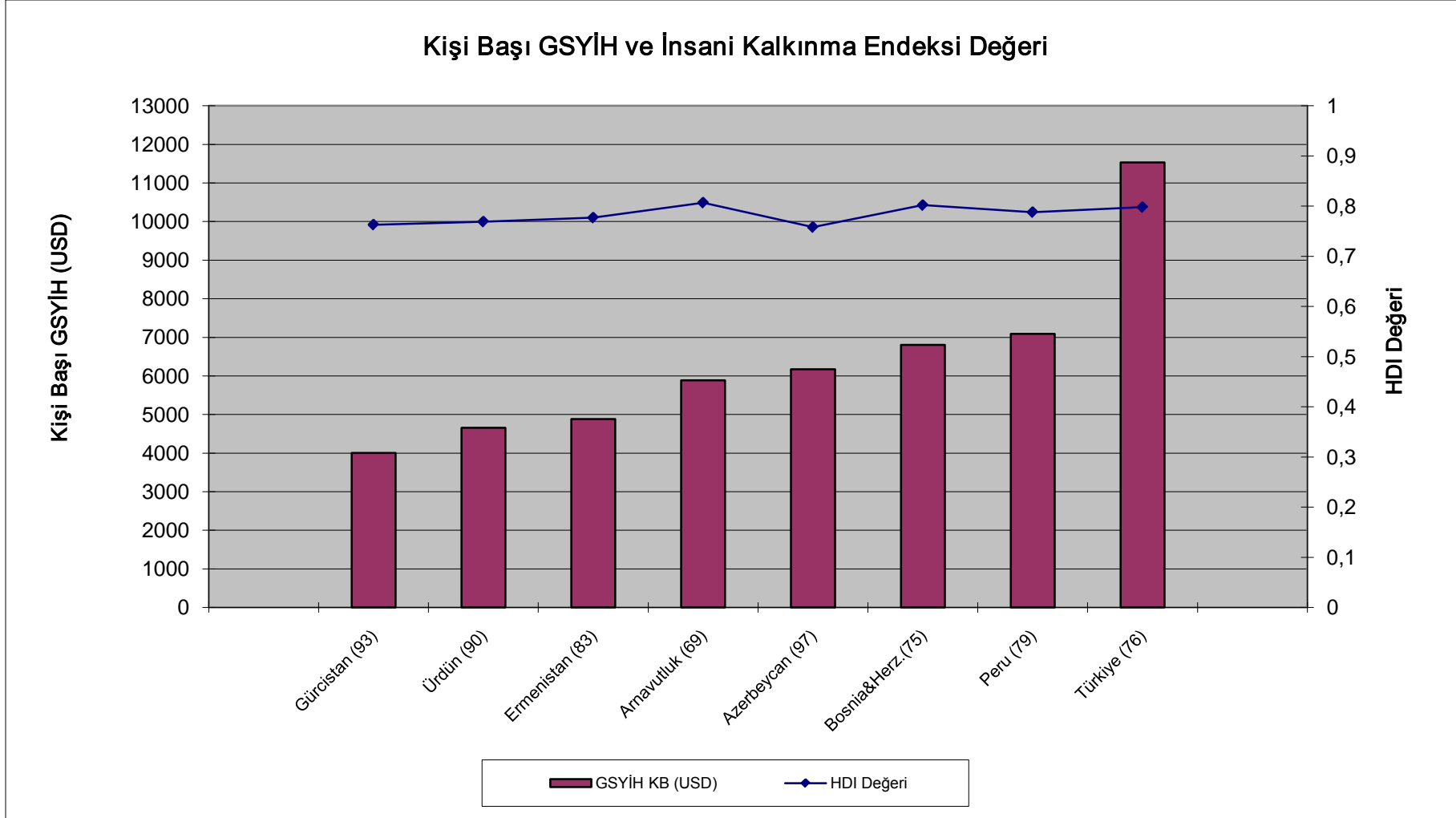
→ Uzun vadeli stratejiler

→ Mevcut tedbirlerin tartışılması

- Teşvik sistemi
- Kümelenme stratejisi
- Meslek liseleri

Sosyal politikada kamu sektörü?

Aynı insani gelişmişlik endeks değerine sahip, daha fakir ülkeler var

Kamu sektörü neden etkisiz?

- Ulusal politikaların önceliklendirmesine ilişkin sorunlar
  - İstek listesi biçiminde önceliklendirme
  - Hedef gerçekleştirmelerine odaklanan izleme ve değerlendirme eksikliği
- Ulusal öncelikler ve kurumsal stratejilerin uyumlaştırılmasına ilişkin sorunlar
  - Yatay ve tematik konularda kuruluşlar arasında nasıl planlama ve koordinasyon yapılacağı belli değil.
- Ulusal politikaların yerel düzeyden beslenememesi
  - Sağlıklı ve yeterli yerel veri üretilmiyor
  - Yerel malumat merkeze sistematik biçimde taşınmıyor

Sonuçlar

- Krizle birlikte ekonomide koordinasyon gereği daha da arttı
- Kamunun ekonominin işleyişine yoğun müdahalesi gereği
  - Rekabet ve devlet yardımları düzenlemeleri
- Koordinasyon, bir kişinin, konuşarak gerçekleştirebileceği bir iş değildir;
  - Çok kişinin karşılıklı konuşması
  - Yeni bir müşevvik sistemi
    - Takım çalışması kültürü
    - Sanayi Bakanlığındaki müsteşar yardımcısının yanında, Maliye ve Milli Eğitim'den uzmanlar çalışabilir mi? Kendi bakanlıklarında etkili olabilirler mi?
- Operasyonel etkinlik içinse yerel birimlerin daha yetkili ve kapasiteli olması gerekiyor
  - Yeni bir anayasa şart gibi görünüyor